storio kultūrinis sluoksnis - gelsvas smėlis. Žemiau baltas smėlis - įžemis. Tyrimų metu išryškėjo nežymus Dubičių tipo keramikos lizdas bei titnago skaldyklos dalis. Taip pat rasti keli fragmentai grūstu kvarcitu liesintos keramikos lygintu paviršiumi. Minėtini vienagaliai skaldytiniai, skeltės, grandukai ir gremžtukai iš nuoskalų, ašmenėlių iš didelių skelčių serija, 2 lancetai, trapecija, aukšto trikampio antgalio dalis. Gyvenvietė skiriama ankstyvajam-viduriniajam neolitui.

Rimutė Rimantienė

Šventosios gyvenvietės IV tyrinėjimai

Pastarųjų dvejų metų tyrinėjimų tikslas buvo pasiekti Š šios gyvenvietės ribą ir išaiškinti jos ryšį su 1967 ir 1969 m. tyrinėtąja Šventosios gyvenviete II. Per du paskutiniuosius darbo sezonus atkastas 434 m2 plotas ir visai priartėta prie kelio į vandenvietę, skiriančio šias abi gyvenvietes. Tuo būdu per visus 10 tyrinėjimo sezonų (1986-1995 m.) gyvenvietėje IV ištirtas 1352 m^2 plotas (žr. ATL 1986 ir 1987 metais. V., 1988. P.20-22; ATL 1988 ir 1989 metais. V., 1990. P.22-25; ATL 1990 ir 1991 metais. V., 1992. T.1. P.31-34; ATL 1992 ir 1993 metais. V., 1994. P.30-34). Atsekta ir buvusios lagūnos kranto linijos tąsa, tuo būdu paaiškėjo, kad abi tyrinėtos gyvenvietės (IV ir II) buvo tos pačios gyvenvietės dalys. Tai patvirtino ir sutampančios abiejų paminklų kalibruotos radiokarboninės datos:

Šv. 2 B (LJ-2523) 4730 (bp / cal 3642 ( ) 3365

Šv. 4 B (VS-811) 5110 (110 bp / cal 3631 (3510) 3559

Susisluoksniavimas ir radinių padėtis bei pobūdis kultūriniuose horizontuose nesiskyrė nuo anksčiau tyrinėtų plotų. Ties buvusia kranto linija B kultūrinis horizontas pasirodė apie 40 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Iš viršaus jį dengė velėnos, durpių ir molingų nuosėdų sluoksniai. Pagal buvusį lagūnos dugną šio horizonto radiniai, leidžiantis gilyn į lagūną, smego gilyn iki 150-170 cm nuo žemės paviršiaus. A horizonto radiniai pasirodė toliau nuo lagūnos kranto ir slūgsojo vienodame 80-100 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Abu radinių horizontai buvo gitijos (sapropelio) sluoksnyje ir visai nesiskyrė nei savo spalva, nei sudėtimi.

Svarbiausia, kad šioje tyrinėto ploto dalyje labai pagausėjo viršutiniojo

(A) horizonto radinių, kurių toliau į P buvo labai reta. Keramikos surinkta apie 220 šukių. Nors ji labai sukežusi, sutrupėjusi į smulkius gabalėlius, tačiau pavyko atkurti gana dideles puodų dalis. Molio masėje labai daug grūsto granito priemaišų. Vienų puodų paviršiuje priemaišos ryškiai išsimuša į paviršių, kitų paviršius tiesiog nugludintas. Visi puodai plokščiadugniai. Išryškėjo kelios puodų formos: tai dideli, gana žemi plačiaangiai ir siauradugniai puodai, taurelės tiesiais, atriestais ir net įgaubtais pakraščiais, į amforas panašūs puodai aukštu kiek atloštu kaklu su ąselėmis ar gunkleliais ant linkio ir piltuvėlio pavidalo puodukai. Ornamentų nedaug - tai virvelių įspaudų eilutės aplink kaklelį, kartais užbaigtos kutais, pasitaikė stulpelio pavidalo įspaudėlių bei iš jų sudarytų kripučių. Molio masė, puodų forma ir ornamentika būdinga vėlyvajai Rutulinių amforų kultūrai, jau paveiktai Virvelinės keramikos kultūros.

Be to, A horizonte rasta apie 30 medžio dirbinių. Iš jų svarbiausias yra 52 cm ilgio medinio arklo išara, padaryta iš kiek riestos kieto medžio (kadagio ar kukmedžio) šakos, 4,7 cm pločio ašmenimis (pav.3). Per vidurį ji apvali, o kur turėjo būti įtvirtinta į ielaktį - plokščiai keturkampio pjūvio. Virš ielakties ji buvo nulūžusi. Rasta ir 45 cm ilgio kasamoji lazda. Kiti radiniai rodo išplitusią žūklę - tai branktai, irklų fragmentai, bučiaus skalų, apipintų karna, pliuštai. Rasta nemaža tašelių, lentelių, lazdelių

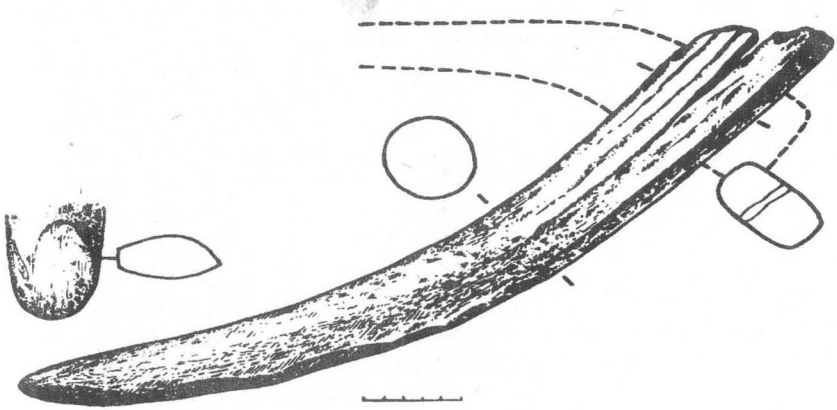

Pav.3 Medinė arklo išara
Fig.3 Wooden coulter

nusmailintais galais, dubens dalelė. Tarp jų buvo ir keli pasvarai - karna perjuosti akmenys.

Apatiniajame (B) horizonte surinkta apie 900 Narvos kultūros puodų šukių. Tai įprastiniai smailiadugniai plačiaangiai puodai su kriauklelių priemaišomis molio masėje. Keletą jų buvo galima ištisai sulipdyti, nors jie sutrupėję į keliasdešimt gabalėlių. Keramika puošta duobutėmis, pleištukais, apvajiniais įspaudais. Daugumos puodų puošta tik pati briauna. Kai kurių paviršius buvo brūkšniuotas. Rasta plonų pailgų dubenėlių dalių, kai kurių dugneliai išorėje buvo ornamentuoti. 73 surinkti mediniai radiniai buvo labai įvairūs. Daugiausia tai įvairūs žvejybos įrankiai: branktai, irklai, samtis vandeniui iš luoto išpilti, ungurių šakių dalys, butinių dalys, dvišakiai tinklams džiauti, tinklų virvės, pušies žievės plūdės, daug bučiaus skalų liekanų, keli nusmailinti kuolai tinklams pririšti.

Iš namų darbo įrankių bei apyvokos reikmenų minėtini lenkti kirvių kotai ir movos, kaušeliai, įvairios lentelės bei neaiškių dirbinių nuolaužos.

Iš akmens daugiausia pasvarų su išskalomis kraštinėse. Tačiau buvo ir keli tošimi apvynioti pasvarėliai, galąstuvų gabalėliai bei kelios titnago nuoskalos. Įdomiausia yra juodo skalūno rombinės buožės dalis su į vidų siaurėjančia skylute. Tai vienintelis aiškus įvežtinis dirbinys šiame gyvenvietės horizonte.

Iš gintaro dirbinių rasta tik viena lęšinė sagutė ištrūkusia kilpele. Kiti radiniai - tik natūralūs gabaliukai.

Šia gyvenviete pabaigtas antrasis Šventosios komplekso tyrinėjimų etapas.

Egidijus Šatavičius

Margių "Salos" gyvenvietės tyrimai

Margių "Salos" akmens amžiaus gyvenvietė (Varėnos r., Kaniavos seniūn.) yra Margių kaimo P pakraštyje. Tai gana masyvi kalva užakusio Dubos ežero V pakraštyje, kurią iš visų pusių supa durpynas. Kalva buvusi sala yra 200x300 m dydžio, pailga ŠR-PV kryptimi. Salos centrinėje dalyje yra iki 4 m aukščio kalvelė statokais šlaitais, kurios viršuje yra 35-38x100-110 m dydžio lygi aikštelė. Gręžiniu nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio